

ACTUAL PROBLEMS OF MODERN SCIENCE AND PRACTICE

Abstracts of XXXII International Scientific and Practical Conference

Boston, USA
June 29 – July 02, 2021

Library of Congress Cataloging-in-Publication Data

UDC 01.1

The XXXII International Science Conference «Actual problems of modern science and practice», June 29 – July 02, 2021, Boston, USA. 317 p.

ISBN - 978-1-63848-655-8

DOI - 10.46299/ISG.2021.I.XXXII

EDITORIAL BOARD

<u>Pluzhnik Elena</u>	Professor of the Department of Criminal Law and Criminology Odessa State University of Internal Affairs Candidate of Law, Associate Professor
<u>Liubchych Anna</u>	Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development National Academy of Law Sciences of Ukraine, Kharkiv, Ukraine, Scientific secretary of Institute
<u>Liudmyla Polyvana</u>	Department of Accounting and Auditing Kharkiv National Technical University of Agriculture named after Petr Vasilenko, Ukraine
<u>Mushenyk Iryna</u>	Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of Mathematical Disciplines , Informatics and Modeling. Podolsk State Agrarian Technical University
<u>Oleksandra Kovalevska</u>	Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs Dnipro, Ukraine
<u>Prudka Liudmyla</u>	Odessa State University of Internal Affairs, Associate Professor of Criminology and Psychology Department
<u>Slabkyi Hennadii</u>	Doctor of Medical Sciences, Head of the Department of Health Sciences, Uzhhorod National University.
<u>Marchenko Dmytro</u>	Ph.D. in Machine Friction and Wear (Tribology), Associate Professor of Department of Tractors and Agricultural Machines, Maintenance and Servicing, Lecturer, Deputy dean on academic affairs of Engineering and Energy Faculty of Mykolayiv National Agrarian University (MNAU), Mykolayiv, Ukraine
<u>Harchenko Roman</u>	Candidate of Technical Sciences, specialty 05.22.20 - operation and repair of vehicles.
<u>Belei Svitlana</u>	Ph.D. (Economics), specialty: 08.00.04 "Economics and management of enterprises (by type of economic activity)"

43.	Драган О. ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ САМОСТІЙНОЮ РОБОТОЮ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	212
44.	Дятленко Т.І. ЗАСТОСУВАННЯ МЕДІАТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В СУЧАСНИХ ЗАКЛАДАХ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	214
45.	Голота Н.М., Брежнева О.Г., Машовець М.А. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ СЕНСОРНО- ПІЗНАВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	219
46.	Ракітянська Л.М., Кожукало Н.С. ЕМОЦІЙНИЙ РОЗВИТОК УЧНІВ – АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	224
47.	Руденко Н.М., Кравчук А.С., Широков Д.Л. ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕЛЕКТ КАРТ ПРИ МОДЕЛЮВАННІ УРОКІВ МАТЕМАТИКИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	227
48.	Черняк Е.Б., Мищенко С.П. ЛИЧНОСТНАЯ Я-КОНЦЕПЦИЯ НОМО MUSICUS В КОНТЕКСТЕ ДУХОВНО-МЕНТАЛЬНОЙ КУЛЬТУРЫ	231
PHILOLOGICAL SCIENCES		
49.	Myrzakhmetova A. TEACHING FOLKLORE AT SECONDARY SCHOOL	234
50.	Третяк Ю.Ю., Заворотня А.М. ФРАНКОМОВНИЙ НАУКОВИЙ ДИСКУРС У ТРАНСЛАТОЛОГІЧНОМУ АСПЕКТІ	237
PHILOSOPHICAL SCIENCES		
51.	Илесбеков А.О. БАДРУДДИН ӘЛ-АЙНИДІҢ ҒЫЛЫМ ЖОЛЫ МЕН ШЫҒАРМАШЫЛЫҒЫ	240
52.	Карабукаев К. ЭКОЛОГИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ КАК ОТРАЖЕНИЯ УРОВНЯ ДУХОВНОЙ КУЛЬТУРЫ	247

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ СЕНСОРНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Наталія Миколаївна Голота,

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки та психології
Педагогічний інститут
Київський університет
імені Бориса Грінченка

Олена Геннадіївна Брєжнєва,

доктор педагогічних наук, доцент,
завідувачка кафедри дошкільної освіти
Маріупольський державний університет

Марина Анатоліївна Машовець,

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної освіти
Педагогічний інститут
Київський університет
імені Бориса Грінченка

Система освіти в Україні оновлюється відповідно до змін, які відбуваються у розвитку всіх сфер функціонування держави. Особлива увага спрямовується на найперші її ланки – дошкільну та початкову освіту. Втілення концепції Нової української школи зумовило переосмислення та оновлення нормативної складової дошкільної освіти. Важливим документом, прийнятим у 2021 році, став державний стандарт дошкільної освіти (БКДО), який розроблено з урахуванням вітчизняних та європейських підходів до розуміння сутності дошкільного дитинства для подальшого розвитку особистості людини, важливості реалізації наступності між першими освітніми ланками – закладами дошкільної освіти та початковою школою, значення партнерської взаємодії дорослих – фахівців і батьків – для щасливого проживання дитиною періоду дошкільного дитинства. Державний стандарт дошкільної освіти (БКДО 2021 р.) спрямовано на впровадження в освітній процес закладу дошкільної освіти важливих цінностей, серед яких, для формування сенсорно-пізнавальної компетентності, звертаємо увагу, зокрема, на визнання самоцінності дошкільного дитинства, його потенціалу та особливої ролі в розвитку особистості; щасливе проживання дитиною дошкільного дитинства як передумова її повноцінного розвитку та подальшої самореалізації у житті; повага до дитини, особливостей її розвитку та індивідуального досвіду. Слід також враховувати, що сучасна дитина дошкільного віку живе в потужному

інформаційному середовищі. Передумови оволодіння засобами сприймання різноманітної інформації, її творчого опрацювання закладаються в процесі розвитку орієнтування в навколишньому.

Грунтуючись на вказаних цінностях та соціокультурних особливостях сучасності, визначено зміст освітньої лінії «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі» щодо формування компетентностей, зокрема, сенсорно-пізнавальної, логіко-математичної, дослідницької. Існує дві надзвичайно важливі обставини, які підкреслюють необхідність навчання математики маленьких дітей: людині чи не щодня доводиться вирішувати математичні задачі на побутовому рівні – розрахувати час, визначити кількість продуктів для приготування їжі, спланувати справи на вихідні дні, у відпустці, розрахувати кількість шпалер для ремонту, тканини на костюм, порахувати вартість покупки без калькулятора, тощо. Власне, дитині цього робити не треба, однак, важливим для неї буде формування стійкого інтересу до пізнання елементарних математичних понять через визначення кількості машинок чи ляльок у домашній ігровій кімнаті чи в ігровому куточку групової кімнати, книжок на полиці, уміння сервірувати іграшковий стіл для чаювання ляльок чи м'яких іграшок, уміння визначити, коли прийдуть у гості бабуся й дідусь, тощо. Тому, чим раніше дитина зрозуміє суть елементарної математичної термінології (число, цифра, назви геометричних фігур та форм як сенсорних еталонів, назви просторових напрямів, часових відрізків), математичних та логічних операцій (поняття, висловлення, судження, доведення, умовисновки, лічба, вимірювання, обчислення), тим швидше зростатиме її загальний рівень інтелекту і тим вищим буде в неї інтерес до математики. Зазначимо, відразу після народження дитина починає вчитися. Але це не означає, що вона починає розв'язувати складні вирази чи задачі. В цей час, за результатами досліджень психологів, відбувається розвиток візуальних функцій її головного мозку. Батьки говорять з дитиною від самого, а деякі ще й впродовж дев'яти місяців до, народження. Діти за своєю природою дуже допитливі і в ранньому віці опановують великий обсяг інформації. У перші шість років дитина дізнається більше, ніж, можливо, за наступні періоди свого життя. Важливо, щоб батьки розуміли, що діти вчаться за допомогою усіх своїх основних відчуттів – вони бачать, чують, відчувають, пробують на запах і на смак, та не обмежували їхніх дій, зменшуючи можливість вчитися. Спілкування з дорослими, однолітками, природою збагачує зорові, слухові, дотикові та нюхові враження дитини. Батькам радимо використовувати правильні терміни сенсорно-математичного змісту: зелений м'яч менший, ніж жовтий; великий – малий; за числом 5 слідує число 6; Сашко вищий за Марійку, але нижчий за Славка, тощо.

Також варто приділяти увагу правильному засвоєнню дітьми часових та просторових характеристик навколишнього світу. Особливо важливим це є тому, що категорії «час» і «простір» є найбільш складними для сприйняття і розуміння їх дітьми дошкільного віку. Простір і час є універсальною, базисною категорією у пізнанні дитиною оточуючих її людей і речей. Просторово-часові уявлення є невід'ємною частиною життя будь-якої людини, адже неможливе саме існування поза простором і часом.

Охоплюючи всі сфери взаємодії дитини з довкіллям, орієнтування у часі та просторі створює умови для її всебічного розвитку, зокрема, формування світогляду, самосвідомості, а, отже, є важливою умовою процесу соціалізації. Основними особливостями сприйняття дошкільниками часу і простору є опосередкованість, зміщення просторово-часових понять, відсутність точного мовленнєвого позначення даних категорій, узгодженості власних дій, часу і простору. Просторове орієнтування здійснюється на основі безпосереднього сприйняття простору і словесного позначення просторових категорій (місцезнаходження, віддаленість, просторові відношення між предметами).

Для формування і вдосконалення просторових уявлень доцільно пропонувати дітям ігри та вправи на зразок: «Назви хто де знаходиться?» (малюнки із зображеннями: кошеня на стільчику, щеня у кошику, дівчинка під деревом, їжачок біля пенька, літак у небі, тощо), лабіринти, елементарні мапи, схеми; реальні ситуації (Оленко, хто стоїть попереду тебе?, Сергійко, хто сидить справа від тебе, а зліва?); «Лівіше - правіше»: де знаходиться предмет чи об'єкт? тощо.

Формувати у дитини почуття часу можна не тільки в процесі засвоєння нею уявлень про пори року, місяці, частини доби, але й під час будь-якої діяльності дитини. Наприклад, можна під час ігор, прогулянок на вулиці можна сказати дітям, що слід повертатися до приміщення групи через п'ять хвилин – це рівно стільки, скільки часу треба зібрати іграшки і зайти до групової кімнати.

Варто звернути увагу на те, що чим більший простір самотійно засвоїла дитина, тим легше їй уявити довший часовий відрізок.

Зазначимо, що в освітній лінії «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі» інтегровано розглядаються ще й такі види компетентностей, як предметно-практична та технологічна, тим самим підкреслюючи «проникнення» математики в різні сфери діяльності дитини. Беззаперечно, що провідною діяльністю дитини дошкільного віку є ігрова діяльність. Однак, в сучасних умовах цифровізації та диджиталізації, ігрова діяльність також видозмінюється та оновлюється по суті та за змістом, але не втрачає своєї функції наuczіння. Навчання в грі не втрачає актуальності в реалізації завдань формування сенсорно-пізнавальної компетентності дітей дошкільного віку: так, зводячи чарівний замок або сучасне місто з деталей Лего-конструктора, діти беруть на себе ролі архітекторів, будівельників і в той же час експериментують з деталями, розміщуючи їх в просторі, підбираючи за розміром, кольором, вдосконалюють та видозмінюють конструкцію. І цей процес може займати різну кількість часу - часові відрізки визначаються цікавістю дітей. Ознайомлюючи дитину з елементами математики, розвиваючи інтерес до занять математикою, ми привчаємо дитину логічно мислити, поповнюємо словниковий запас, формуємо вміння чітко висловлювати свої думки.

З метою ефективного проведення освітнього процесу в закладі дошкільної освіти важливо визначити нові підходи щодо організації освітньої взаємодії дітей за освітнім напрямом «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі», розширити інструментарій формування сенсорно-пізнавальної,

логіко-математичної, дослідницької компетентності. Звертаємо увагу на те, що сенсорно-пізнавальна, логіко-математична, дослідницька компетентність розглядається як інтегрована здатність дитини використовувати власну сенсорну систему в процесі логіко-математичної і дослідницької діяльності. Безумовно, для досягнення освітнього результату необхідно підготувати сенсорно-пізнавальне середовище / інтерактивне предметно-ігрове поле для активної діяльності дитини/дітей. Не менш важливою умовою є вміння дорослих, батьків і вихователів, навчити дитину спостерігати та визначати зовнішні і внутрішні властивості предметів/об'єктів, особливостей їх використання в щоденному житті. Так, готуючи чай з лимоном, перетворіть вашу кухню в дослідницьку лабораторію: розгляньте з дитиною лимон, поговоріть про те, якого він кольору, якої форми, чи може він зберігати якісь математичні секрети; скуштуйте його разом з дитиною та визначте смак (шкірка гірка, а м'якуш кислий). Послухайте припущення дитини про секрети, які, можливо, має лимон і яким чином їх можна виявити. Дійсно, лимон, якщо його порівнювати з геометричними формами, не такий простий, як здається на перший погляд: у ньому заховалися кілька геометричних форм та фігур. Яких? Ось це і треба дослідити з дитиною. Розрізаючи лимон у різних напрямках можна отримати чотири об'ємні геометричні форми - піраміди, геометричні фігури – круг, овал, коло, трикутник. А з якими фруктами чи ягодами можна порівняти лимон – за формою, за кольором, за смаком. Таке невимушене спілкування з дитиною на достовірних наукових засадах, спільна діяльність з нею дозволить систематично і послідовно формувати стійкий інтерес до математики як наукової галузі та прикладної науки.

Результатом сформованості сенсорно-пізнавальної компетентності дітей дошкільного віку на момент завершення дошкільної освіти є: а) наявність пізнавальної мотивації: дитина виявляє інтерес до цікавих, конструктивних завдань, пов'язаних з інтелектуальним напруженням, мотивована на дослідження об'єктів і явищ, пізнання нового; виявляє стійкий інтерес до дослідницького пошуку, як у спеціально створених проблемних ситуаціях, так і у вільній діяльності; демонструє позитивне емоційно-ціннісне ставлення до математики, математичного матеріалу; виявляє внутрішню пізнавальну потребу виконувати логіко-математичні, дослідницькі завдання, демонструє інтерес до самостійного розв'язання цих завдань; відчуває задоволення від труднощів, докладає вольових зусиль для їх подолання;

б) базис логіко-математичних, дослідницьких знань, набутих дитиною умінь і навичок (аналізу, порівняння, узагальнення, здійснення самоконтролю): має уявлення про основні математичні поняття «число», «величина», «форма», «простір», «час», «колір»; демонструє володіння знаннями і способами діяльності, які дають змогу розв'язувати пізнавальні суперечності; виявляє сформованість логіко-математичних уявлень у предметно-практичній і дослідницькій діяльності; знає і правильно називає еталони площинних та об'ємних геометричних форм, просторові напрями, одиниці вимірювання часу, параметри величини, усвідомлює зв'язки між кількісними, порядковими числівниками, просторовими, часовими поняттями, встановлює причини та наслідки; знає і свідомо використовує термінологію елементарної математики у

власному мовленні; знає і розуміє елементарні правила безпеки під час проведення фізичних експериментів.

в) пізнавальний досвід, що накопичується і використовується в різних видах дитячої діяльності: встановлює залежності між числами натурального ряду, величинами, просторовими ознаками; володіє основними одиницями вимірювання часу, величини. Здатна спрямовувати сенсорні процеси відчуття, сприйняття, увагу на пізнання об'єктів довкілля; диференціювати сенсорні еталони за ознакою форми, величини, кольору, просторового розташування; здатна за допомогою власної сенсорної системи досліджувати предмети і об'єкти дійсного світу, виявляти в них спільне і відмінне; використовувати різні способи обстеження, раціональні прийоми порівняння, набуті у процесі взаємодії з дорослими і однолітками; доцільно, усвідомлено використовувати елементарні математичні знання в знайомих та нових пізнавальних ситуаціях; знаходити різні варіанти розв'язання логіко-математичних завдань; аналізувати, узагальнювати, класифікувати, групувати предмети, об'єкти за ознаками форми, величини, кількості, кольору, здійснювати серіацію, елементарне кодування властивостей за допомогою символічних позначень; робити висновки та узагальнення, самостійно виправляти помилки, оцінювати результати власної роботи; наполегливо досягати кінцевої мети у розв'язанні логіко-математичних, пошуково-дослідницьких завдань.

Таким чином, основним завданням вихователів та батьків вважаємо збагачення сенсорно-пізнавального середовища (інтерактивне предметно-ігрове поле) для активної діяльності дитини, але й використовувати будь-яку життєву ситуацію з метою формування сенсорно-пізнавальної компетентності дитини дошкільного віку.

Список літератури:

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти). Нова редакція (2021). 37 с. С.9–12.
2. Голота Н.М. (2018) Довкілля як засіб пізнання дитиною дошкільного віку простору та часу / Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова: Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання (29). с. 45-51.
3. Брежнєва О.Г. Математичний розвиток дошкільників: теорія і технологія: монографія. Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2018. 481 с.
4. Машовець М.А. Математичні орнаменти. Зошит для розвитку логіко-математичних здібностей дітей старшого дошкільного віку. Київ: Генеза, 2019. 56 с.